

უკ 551.578.48
ლ.ქალდანი

დასახლებული პუნქტების ზვავსაშიშროება საქართველოს ტერიტორიაზე

საქართველოს ტერიტორიაზე თოვლის ზვავები, ბუნების სხვა სტიქიურ-დამანგრეველი მოვლენებისაგან განსხვავებით, ფართო გავრცელებითა და ხშირი განმეორებადობით ხასიათდება. ტერიტორიის 56%-ის ცალკეული ფერდობები ზვავსაშიშია; აქედან 20%-ზე ზვავები ყოველწლიურად, ხოლო დანარჩენ ზვავსაშიშ ტერიტორიაზე ორ წელიწადში ერთხელ ან უფრო იშვიათად ჩამოდის. ზვავსაშიშ ტერიტორიაზე მდებარეობს მრავალი სამეურნეო და სხვა დანიშნულების ობიექტი და დასახლებული პუნქტი.

ზვავები ყოველწლიურად მნიშვნელოვან ზარალს აყენებს ქვეყნის ეკონომიკას, საფრთხეს უქმნის ადამიანთა სიცოცხლეს. კატასტროფული ზვავების მასიურმა ჩამოსვლამ 1970-71 წწ. უხვთოვლიან ზამთარში იმსხვერპლა 39, 1975-76 წწ. ზამთარში – 42, ხოლო 1986-87 წწ. ზამთარში - 80 ადამიანი. ამ წლებში ზვავების ჩამოსვლით გამოწვეულმა ზარალმა, შესაბამისად, 60, 200 და 500 მილიონი დოლარი შეადგინა. ზვავების ჩამოსვლით გამოწვეული ადამიანთა მსხვერპლის და მატერიალური ზარალის უდიდესი ნაწილი დასახლებულ პუნქტებზე მოდის.

შექმნილი მდგომარეობა განაპირობებს ზვავსაშიში სამეურნეო და სხვა დანიშნულების ობიექტების, პირველ რიგში კი ყველა დასახლებული პუნქტის გამოვლენის აუცილებლობას, რათა შემდგომში მოხდეს მათი ზვავებისაგან დაცვის ღონისძიებების შემუშავება და განხორციელება, ან მოსახლეობის არაზვავსაშიშ ტერიტორიაზე განსახლება.

სარქივო და ექსპედიციების დროს მოპოვებული მასალების, ლიტერატურული წყაროების, მოსახლეობისაგან მიღებული ინფორმაციის, კარტომეტრიული სამუშაოებისა და თეორიული გამოთვლების ანალიზის საფუძველზე 338 ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტია გამოვლენილი.

განსაკუთრებით ბევრი დასახლებული პუნქტია მესტიის (61, საერთო რაოდენობის 18%), დუშეთის (49, 15%), ხულოს (45, 13%), ლენტეხის (34, 10%), ჯავის (25, 7%) და შუახევის (21, 6%) რაიონებში. მდინარეთა აუზების მიხედვით კი დასახლებული პუნქტების დიდი რაოდენობით გამოირჩევა აჭარისწყლის (80,24%), ენგურის (61,18%), რიონის (45, 13%) და არაგვის (45,13%) აუზები. ზვავსაშიში პუნქტების საერთო რაოდენობის 63% (213) მოდის დასავლეთ, ხოლო 37% (125)- აღმოსავლეთ საქართველოზე.

ზვავების ჩამოსვლამ 338 დასახლებული პუნქტიდან 69-ში (21%) ნგრევა და ადამიანთა მსხვერპლი გამოიწვია, 81-ში (24%) – ნგრევა, ხოლო 58-ში (17%) –შენობების დაზიანება; 130 დასახლებული პუნქტი (38%) პოტენციურად ზვავსაშიშია და როგორც გამოთვლებმა და ზვავწარმომქმნელი ფაქტორების ანალიზმა გვიჩვენა, საკმაოდ დიდია ამ პუნქტებში ზვავების ჩამოსვლის ალბათობა.

გასული საუკუნის 70-იან წლებში, კატასტროფული ზვავების მასიური ჩამოსვლით გამოწვეულმა ადამიანთა მსხვერპლმა და დიდმა მატერიალურმა ზარალმა განაპირობა საქართველოს მთავრობის დადგენილება ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტების გამოვლენისა და ზვავსაწინააღმდეგო ღონისძიებების შემუშავებისა და გატარების შესახებ. უკვე 1980 წლისათვის, ჰიდრომეტეოროლოგიის ინსტიტუტის თანამშრომლების (კ.აბდუშელიშვილი, მ.სალუქვაძე, ლ.ქალდანი) მიერ 185 ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტი იქნა გამოვლენილი.

ჩვენს მიერ ჩატარებულმა კვლევებმა გვიჩვენა, რომ 1980 წლის შემდეგ ზვავსაშიში პუნქტების რაოდენობა 153-ით გაიზარდა, აქედან 23 დასახლებულ პუნქტში ზვავების ჩამოსვლამ ადამიანთა მსხვერპლი და ნგრევა გამოიწვია, 32-ში - ნგრევა, 26-ში - შენობების დაზიანება, დანარჩენი 72 დასახლებული პუნქტი პოტენციურად ზვავსაშიშია. ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტების რაოდენობა მესტიის რაიონში გაიზარდა 52%-ით (32 დასახლებული პუნქტი), ლენტეხის რაიონში-56%-ით (19), ხულოს რაიონში-42%-ით (19) და დუშეთის რაიონში-54%-ით (27); სწორედ ამ ოთხ რაიონშია თავმოყრილი მონატებული ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტების 63%.

ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტების რაოდენობის გაზრდა გამოიწვია ციცაბო ფერდობებზე ტყის საფარის გაჩეხვამ და უხვმა თოვლმა, რომლის სიმაღლემ 80-იან წლებში, განსაკუთრებით კი 1986-87 წწ. ზამთარში, მნიშვნელოვნად გადააჭარბა მანამდე დაკვირვებულ მაქსიმალურ სიდიდეებს.

უკ 551.578.48
ლ.ქალდანი

დასახლებული პუნქტების ზვავსაშიშროება საქართველოს ტერიტორიაზე

სარქივო და ექსპედიციების დროს მოპოვებული მასალების, ლიტერატურული წყაროების, მოსახლეობისაგან მიღებული ინფორმაციის, კარტომეტრიული სამუშაოებისა და თეორიული გამოთვლების

ანალიზის საფუძველზე საქართველოს ტერიტორიაზე გამოვლენილია 338 ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტი. აქედან 69 დასახლებულ პუნქტში ზვავების ჩამოსვლამ ადამიანთა მსხვერპლი და ნგრევა გამოიწვია, 81-ში – ნგრევა, ხოლო 58-ში – დაზიანება, დანარჩენი 130 დასახლებული პუნქტი პოტენციურად ზვავსაშიშია. ზვავსაშიში დასახლებული პუნქტების საერთო რაოდენობის 56% ოთხ – მესტიის (18%), დუშეთის (15%), ხულოს (13%) და ლენტეხის (10%) რაიონებშია თავმოყრილი.

UUUDC 551.578.84

L. Kaldani

Avalanche Dangerousity of Settlements on the Territory of Georgia

Based on the analysis of the data gained from archives and field works, population's survey, literature sources, cartographic works, and calculations, 338 avalanche dangerous settlements are revealed on the territory of Georgia. From this number: at 69 settlements avalanches have caused human losses and destruction of buildings at 81 – destruction, and at 58 – damage. Remaining 130 settlements are potentially avalanche dangerous. 56% of the total numbers of avalanche dangerous settlements are gathered in four administrative districts: Mestia (18%), Dusheti (15%), Khulo (13%) and Lentekhi (10%).

УДК 551.578.48

Л.Калдани

Лавиноопасность населенных пунктов на территории Грузии

На основе анализа материалов экспедиционных исследований, архивных данных и литературных источников, информации, полученной от населения, картометрических работ и теоретических расчетов на территории Грузии выявлено 338 лавиноопасных пунктов. Отсюда в 69 населенных пунктах сход лавин вызвал человеческие жертвы и разрушения, в 81- разрушения, а в 58-повреждения; оставшиеся 130 населенных пунктов являются потенциально лавиноопасными. Из общего количества лавиноопасных населенных пунктов 56% находятся в четырех районах - Местийском (18%), Душетском (15%), Хулойском (13%) и Лентехском (10%).